

Informativno obvestilo o kazalnikih goljufije za ESRR, ESS in KS

To je delovni dokument, ki so ga pripravile službe Komisije. Na podlagi veljavne zakonodaje Skupnosti zagotavlja javnim organom, strokovnim delavcem, upravičencem ali morebitnim upravičencem in drugim organom, ki sodelujejo pri spremljanju, nadzoru ali izvajanju kohezijske politike, tehnične informacije o tem, kako razlagati in uporabljati predpise Skupnosti na tem področju. Namen delovnega dokumenta je zagotoviti pojasnila in razlage služb Komisije v zvezi z navedenimi predpisi, da se olajša izvajanje operativnih programov in se spodbudijo dobre prakse. Vendar to informativno obvestilo ne posega v razlago nacionalnih zakonodaj, Sodišče Evropskih skupnosti in Sodišče prve stopnje ali razvijajočo se prakso sprejemanja odločitev Komisije.

VSEBINA

1.	UVOD	3
1.1.	Ozadje	3
1.2.	Skupna strategija za preprečevanje goljufij	4
2.	OPREDELITVE POJMOV	5
2.1.	Opredelitev nepravilnosti	5
2.2.	Opredelitev goljufije v Pogodbi	5
2.3.	Vrste goljufij	6
3.	RAZLOGI ZA GOLJUFIJO	7
4.	ODGOVORNOST ZA PREPREČEVANJE IN ODKRIVANJE GOLJUFIJ.....	8
4.1.	Organi za upravljanje in potrjevanje („uprava“).....	8
4.2.	Revizijski organi (in drugi organi, ki opravljajo revizijsko delo).....	8
5.	PRIPOROČILA GLEDE UPORABE TEGA INFORMATIVNEGA OBVESTILA.....	9

Priloga 1	Sistemi in kazalniki goljufij na področju sklepanja pogodb in javnih naročil
Priloga 2	Svetovanje v zvezi s sistemi in kazalniki goljufij
Priloga 3	Postopek poročanja o goljufijah uradu OLAF

1. UVOD

1.1. Ozadje

Komisija v skladu s členom 274 Pogodbe izvršuje proračun na lastno odgovornost, pri čemer upošteva načela dobrega finančnega poslovanja. Poleg tega države članice sodelujejo s Komisijo, da bi zagotovile porabo odobrenih proračunskih sredstev v skladu z načeli dobrega finančnega poslovanja.

V členu 280 Pogodbe je določeno, da Skupnost in države članice preprečujejo goljufije in vsa druga nezakonita dejanja, ki škodijo finančnim interesom Skupnosti.

Poleg tega so države članice v skladu s členom 53(b)(2) Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1605/2002 o finančni uredbi, ki se uporablja za splošni proračun Evropskih skupnosti¹, odgovorne za preprečevanje in obravnavanje nepravilnosti in goljufij na področju deljenega upravljanja. Države članice so v skladu s pravnimi ureditvami za deljeno upravljanje in zaradi zaščite finančnih interesov Skupnosti odgovorne predvsem za vzpostavitev sistemov upravljanja in nadzora, ki so skladni z zahtevami zakonodaje Skupnosti, da se z revizijami pristojnih organov preverja učinkovito delovanje sistemov za preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti in goljufij². V primeru nepravilnosti ali suma goljufije je treba Komisijo obvestiti v skladu s postopki poročanja iz uredb Komisije (ES) št. 1681/94 in (ES) št. 1831/94 glede nepravilnosti v zvezi z zadevami, povezanimi s programskim obdobjem 2000–2006, ter v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1828/2006 (členi 27–36) v zvezi z zadevami, povezanimi s programskim obdobjem 2007–2013.

Ne glede na to, ali je nepravilnost nenamerna ali namerna (goljufija), je treba odhodek, na katerega nepravilnosti vplivajo, izključiti iz sofinanciranja iz proračuna Skupnosti.

To informativno obvestilo vsebuje seznam sistemov goljufij in povezanih kazalnikov goljufij, ki so lahko pomembni na področju strukturnih ukrepov, da se izboljša ozaveščenost o goljufijah v državah članicah ter se tako okrepijo sistemi upravljanja in nadzora za učinkovitejše preprečevanje in odkrivanje goljufij³.

---

¹ UL L 248, 16.9.2001.

² Člen 70 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999, UL L 210, 31.7.2006, ter oddelek 4 (členi 27–36) Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006 o pravilih za izvajanje Uredbe (ES) št. 1083/2006, UL L 371, 27.12.2006.

³ Komisija vsako leto objavi letno poročilo o boju proti goljufijam v Skupnosti (npr. za leto 2007: *Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu, Zaščita finančnih interesov Skupnosti – Boj proti goljufijam – Letno poročilo 2007* – SEC(2008)2300 in SEC(2008)2301), ki vključuje statistično prilogo o nepravilnostih, sumih goljufij in goljufijah. Države članice so na področju strukturnih ukrepov v

1.2. Skupna strategija za preprečevanje goljufij

Informativno obvestilo je eden od ukrepov, ki izhajajo iz širše pobude, ki se je začela leta 2008: GD za regionalno politiko ter GD za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti sta ob pomoči urada OLAF oblikovala skupno strategijo za preprečevanje goljufij, ki vključuje vrsto ukrepov za boj proti goljufijam, da bi se povišala raven ozaveščenosti o goljufijah znotraj deljenega upravljanja ter da bi se zagotovili smernice in proaktivnejša orodja za boj proti goljufijam.

Kar zadeva smernice na splošno, je od leta 2009 cilj, organom, ki upravljajo strukturne sklade v državah članicah, uradnikom Komisije ter revizorjem Komisije in držav članic zagotoviti „sveženj“ različnih vprašanjih, povezanih z goljufijo.

Natančneje, strateški cilji skupne strategije za preprečevanje goljufij so:

- izboljšati oceno tveganja goljufije,
- **za države članice uvesti proaktivnejše smernice za odkrivanje goljufij,**
- zagotoviti večjo podporo organom držav članic pri preprečevanju in odkrivanju goljufij,
- povišati stopnjo ozaveščenosti o goljufijah v GD za regionalno politiko ter GD za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti,
- povišati raven ozaveščenosti o goljufijah v državah članicah.

Ker je eden od strateških ciljev v skupni strategiji za preprečevanje goljufij zagotoviti proaktivnejše smernice za odkrivanje goljufij, kar lahko izboljša preprečevanje goljufij, je Komisija pripravila to informativno obvestilo o kazalnikih goljufij, da lahko države članice izboljšajo svojo ozaveščenost o sistemih in kazalnikih goljufij.

Prilogi 1 in 2 k temu informativnemu obvestilu vsebujeta popis splošno priznanih običajnih in ponavljajočih se sistemov goljufij na področjih sklepanja pogodb in

---

programskem obdobju 2000–2006 pri poročanju Komisiji o nepravilnostih v skladu z veljavnimi predpisi o poročanju navedle, da je 12–15 % nepravilnosti „sumov goljufij“. V skladu s to oceno so leta 2007 evidentirani „sumi goljufij“ škodili približno 0,31 % dodeljenih sredstev. Ti podatki so predhodni, zato jih je treba obravnavati z ustrežno previdnostjo, saj lahko le pristojni sodni organ sum goljufije opredeli kot primer goljufije.

javnih naročil, stroškov dela in storitev posvetovanja ter s tem povezanih kazalnikov goljufij⁴.

V Prilogi 3 k temu informativnemu obvestilu so povzeti postopki poročanja o goljufijah Evropskemu uradu za boj proti goljufijam (OLAF).

2. OPREDELITVE POJMOV

2.1. Opredelitev nepravilnosti

Za namene Uredbe Sveta (ES) št. 2988/95 z dne 18. decembra 1995 o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti je izraz „nepravilnost“ širok pojem ter vključuje namerne in nenamerne nepravilnosti, ki so jih povzročili gospodarski subjekti.

V členu 1(2) Uredbe (ES) št. 2988/95⁵ je „nepravilnost“ opredeljena kot:

„vsako kršenje določb zakonodaje Skupnosti, ki je posledica dejanja ali opustitve s strani gospodarskega subjekta, ki je ali bi lahko škodljivo vplivalo na proračun Skupnosti ali proračunska sredstva, ki jih upravljajo, bodisi z zmanjšanjem ali izgubo prihodkov iz lastnih sredstev, ki se zbirajo neposredno v imenu Skupnosti, bodisi z neupravičenimi izdatki“⁶.

2.2. Opredelitev goljufije v Pogodbi

V konvenciji, pripravljene na podlagi člena K.3 Pogodbe o Evropski uniji, o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti⁷, je „goljufija“ opredeljena, glede odhodkov, kot vsako namerno dejanje ali opustitev v zvezi z:

- uporabo ali predložitvijo lažnih, nepravilnih ali nepopolnih izjav ali dokumentov, katere posledica je poneverba ali neupravičeno zadržanje sredstev splošnega proračuna Evropskih skupnosti ali proračunov, ki jih upravljajo Evropske skupnosti ali se upravljajo v njihovem imenu,
- nerazkritjem podatkov, ki pomeni kršitev določene obveznosti z enako posledico;

---

⁴ Velik del informacij temelji na priročniku Združenja pooblaščenih preiskovalcev prevar (ACFE) o goljufijah na področju sklepanja pogodb in javnih naročil iz leta 2008. Ta priročnik temelji na preiskavah goljufij z vsega sveta in znanih sistemih goljufij. Glej www.acfe.com.

⁵ UL L 312, 23.12.1995, str. 1.

⁶ Za namene strukturnih skladov je v členu 1a Uredbe (ES) št. 1681/94 določena prilagojena opredelitev: „nepravilnost“ pomeni kakršno koli kršitev določbe zakonodaje Skupnosti, ki je posledica delovanja ali opustitve s strani gospodarskega subjekta, ki zaradi neupravičene postavke odhodkov škoduje ali bi škodovalo splošnemu proračunu Skupnosti. Enaka opredelitev je določena v členu 2(7) Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu za obdobje 2007–2013.

⁷ UL C 316, 27.11.1995, str. 49.

– neustrezno uporabo takih sredstev za druge namene kot za tiste, za katere so bila prvotno dodeljena.

Goljufijo torej od splošnejšega pojma „nepravilnost“ ločuje namerna prevara.

Države članice morajo v skladu s členom 3(e) Uredbe (ES) št. 1681/94 od leta 2006 pri prijavljanju nepravilnosti Komisiji opredeliti, ali nepravilnosti vključujejo „**sum goljufije**“⁸.

2.3. Vrste goljufij

Priporočljivo je, da se vsaka klasifikacija vrste goljufije prilagodi posebnim okoliščinam in okolju, v katerem organizacija deluje.

Združenje pooblaščenih preiskovalcev prevar (ACFE)⁹ uporablja posebno taksonomijo, v kateri so navedene vrste goljufij, s katerimi se lahko sreča organizacija. ACFE deli goljufije na tri vrste goljufij kot izhodišče, na podlagi katerega lahko organizacija ugotovi, katera področja so ranljiva za goljufijo:

1. namerno prikrojevanje računovodskih izkazov (npr. neustrezno poročanje o prihodkih);
2. vsaka vrsta nezakonite prisvojitve opredmetenih ali neopredmetenih sredstev (npr. goljufivo povračilo odhodkov);
3. korupcija (npr. podkupovanje, prikrojevanje razpisnih ponudb, nerazkrito navzkrižje interesov, poneverjanje).

3. RAZLOGI ZA GOLJUFIJO

Zagrešitev goljufije temelji na treh elementih, ki jih je mogoče povzeti kot „trikotnik goljufije“¹⁰:

---

⁸ V členu 1a(4) Uredbe (ES) št. 1681/94 je „sum goljufije“ opredeljen kot „nepravilnost, zaradi katere se lahko sproži upravni in/ali sodni postopek na nacionalni ravni, da se ugotovi, ali je bilo dejanje namerno in zlasti ali je šlo za goljufijo“. Ta opredelitev je ponovno navedena v členu 27 (c) Uredbe (ES) št. 1828/2006.

⁹ Glej „Obvladovanje poslovnega tveganja goljufije – praktične smernice“, Inštitut notranjih revizorjev, Ameriški inštitut pooblaščenih javnih računovodij in Združenje pooblaščenih preiskovalcev prevar, 2008. <http://www.ifa-iaf.be/v1/frontEnd/libraryIfa/index.php?action=detail&id=29>.

¹⁰ Pojem trikotnika goljufije je uvedel preiskovalec goljufij dr. Donald R. Cressey. Glej „*The Handbook of Fraud Deterrence*“ (Priročnik za preprečevanje goljufij), avtorji Harry Cendrowski, James P. Martin in Louis W. Petro, 2007, str. 41.

Priložnost: Čeprav ima oseba motiv, mora imeti tudi priložnost. Priložnost lahko dajo ohlapni sistemi notranjega nadzora (*predvidena verjetnost, da goljufija ne bo odkrita, je za goljufa temeljnega pomena*). Primeri slabosti v sistemih notranjega nadzora so pomanjkljivosti, povezane z:

- nadzorom in pregledom,
- razmejevanjem dolžnosti,
- odobritvijo uprave,
- nadzorom nad sistemom.

Goljufije se lahko pojavijo tudi, če se nadzor ne izvaja ali če osebe na odgovornih položajih ustvarijo priložnosti za razveljavitev obstoječega nadzora.

Racionalizacija: Oseba se lahko sama pred sabo opraviči tako, da racionalizira svoja dejanja, npr. „Moje ravnanje je pravično – ta denar si zaslužim.“ ali „To mi dolgujejo.“ „Denar si bom samo izposodil(-a) – vrnil(-a) ga bom.“

Finančni pritisk, pobuda ali motiv: Dejavnik „potrebe ali pohlepa“. Pohlep je pogosto močan motiv. Drugi pritiski lahko izhajajo iz osebnih finančnih težav ali osebnih slabosti, kot so igre na srečo, zasvojenost z drogami itd.

„Prekinitev trikotnika goljufije“¹¹ je ključna za preprečevanje goljufij. Od teh treh elementov je priložnost tista, na katero najbolj neposredno vplivajo trdni sistemi notranjega nadzora, zato je ta element najlažje upravljati.

4. ODGOVORNOST ZA PREPREČEVANJE IN ODKRIVANJE GOLJUFIJ

4.1. Organi za upravljanje in potrjevanje („uprava“)

Države članice so v skladu s sistemom deljenega upravljanja strukturnih skladov odgovorne predvsem za vzpostavitev sistemov upravljanja in nadzora, ki so skladni z

---

¹¹ Glej „*The Handbook of Fraud Deterrence*“, avtorji Harry Cendrowski, James P. Martin in Louis W. Petro, 2007, str. 41.

zahtevami Skupnosti, da se z revizijami pristojnih organov preverja učinkovito delovanje sistemov za preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti in goljufij.

Medtem ko je za preprečevanje goljufij odgovorna predvsem uprava, je učinkovito odpravljanje lahko odvisno od skupnih prizadevanj uprave in revizorjev¹².

Cilj mora biti zmanjšati element priložnosti v trikotniku goljufij.

Glavni mehanizem za zmanjšanje priložnosti je trden notranji nadzor, ki vključuje zlasti ustrezno spremljanje in pregledovanje ter razmejevanje dolžnosti.

Uprava mora imeti zadostno znanje za opredelitev kazalnikov goljufij, zavedati pa se mora tudi obveznosti poročanja o nepravilnostih in sumih goljufij v skladu z veljavnimi predpisi.

Države članice se morajo osredotočiti na pravilno izvajanje in notranje razširjanje smernic o obveznostih poročanja v zvezi z nepravilnostmi in sumi goljufij, kot jih določajo veljavni predpisi¹³.

4.2. Revizijski organi (in drugi organi, ki opravljajo revizijsko delo)

Notranji revizor (in zunanji revizor) mora imeti v skladu s standardom 1210.A2 Inštituta notranjih revizorjev¹⁴ dovolj znanja, da prepozna kazalnike goljufije, vendar se ne zahteva strokovno znanje osebe, katere glavna naloga je odkrivanje in preiskava goljufij.

Revizorji morajo biti ob uporabi ustreznega strokovnega skepticizma¹⁵ zlasti pozorni na priložnosti za goljufijo, kot so pomanjkljivosti v sistemih nadzora in upravljanja. Če je to potrebno, zlasti če je upravno in kontrolno okolje mogoče obravnavati kot zelo tvegano, se revizorjem priporoča, da organe upravljanja povprašajo o njihovih stališčih do tveganja goljufije, da se veljavni ukrepi proti goljufijam preverijo na kraju samem.

Revizijski organi kot del revizij sistemov upravljanja in nadzora ter revizij dejavnosti preverijo, ali so vzpostavljeni mehanizmi za preprečevanje goljufij ustrezni in učinkoviti.

---

¹² Glej „*The Handbook of Fraud Deterrence*“, avtorji Harry Cendrowski, James P. Martin in Louis W. Petro, 2007, str. 29.

¹³ Člen 70 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999 (UL L 210, 31.7.2006) ter oddelek 4 (členi 27–36) Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006 o pravilih za izvajanje Uredbe (ES) št. 1083/2006 (UL L 371, 27.12.2006).

¹⁴ Inštitut notranjih revizorjev, *Mednarodni standardi za poklicno opravljanje notranje revizije*.

¹⁵ Mednarodni standard revidiranja 240: „*Revizorjeva odgovornost za obravnavanje prevar pri reviziji računovodskih izkazov*“. Ta standard določa tudi, da je „tveganje, da ne bo odkrita neka pomembno napačna navedba zaradi prevare, večje kot tveganje, da ne bo odkrita pomembno napačna navedba zaradi napake, kajti prevara lahko vključuje dovršene in skrbno organizirane načine prikrivanja kot so ponarejanje, premišljena opustitev knjiženja poslov ali namerno napačna predstavitev revizorju [...]“

Revizijski organi bodo morda morali biti pozorni na goljufije zlasti v zvezi s postopki dodeljevanja sredstev in sklepanja pogodb ter goljufijami pri javnih naročilih (revizor lahko pri razpravljanju o reviziji, njenem načrtovanju in izvajanju področje javnih naročil obravnava kot visoko izpostavljeno tveganju goljufije)¹⁶.

5. PRIPOROČILA GLEDE UPORABE TEGA INFORMATIVNEGA OBVESTILA

Državam članicam se priporoča, naj:

1. upoštevajo to informativno obvestilo za namene izboljševanja ozaveščenosti in zagotovijo njegovo široko razširjanje vsem organom, ki upravljajo strukturne sklade;
2. na podlagi najboljše prakse uporabijo informacije o sistemih goljufij iz **Priloge 1** in **Priloge 2**, da se posodobijo postopki v zvezi s preverjanji in odobritvami zahtevkov za plačilo, ki jih predložijo končni upravičenci. To je mogoče storiti na primer tako, da se na kontrolne sezname vključi sklic na to obvestilo in/ali vsak naveden sistem goljufije, zlasti v okoliščinah, v katerih lahko ocena tveganja pokaže visoko tveganje goljufije;
3. zagotovijo ozaveščenost¹⁷ v zvezi s postopki poročanja o goljufijah, take informacije bi bilo mogoče vključiti na primer na spletni strani organov upravljanja in posredniških teles (glej postopke poročanja o goljufijah v **Prilogi 3**).
4. zagotovijo ustrezno izvajanje preverjanj upravljanja, ker so ta preverjanja pomembno orodje za preprečevanje in odkrivanje goljufij. Vključen je sklic na smernice „*Smernice za preverjanja upravljanja, ki jih izvajajo države članice, v zvezi z dejavnostmi, ki se sofinancirajo iz strukturnih skladov in Kohezijskega sklada za programsko obdobje 2007–2013*“¹⁸;
5. navzkrižno preverjajo informacije, vključno s preverjanjem informacij pri tretji stranki, če obstajajo sumi goljufije. Točnost dvomljivega računa, ki ga predloži končni upravičenec, je mogoče na primer preveriti pri samem ponudniku storitve, tako da se po potrebi pregledajo poslovne knjige in evidence ponudnika storitev na kraju samem.

Priloga 1

---

¹⁶ Glej točko 3 sporočila o praksi v zvezi z osnutkom za javno obravnavo k mednarodnemu standardu revidiranja 240, ki vključuje dodatne smernice o vprašanjih javnega sektorja.

¹⁷ Večina preiskav goljufij je uvedenih na podlagi prejetih nasvetov in poročil. Pri tem so koristne brezplačne telefonske številke.

¹⁸ Končna različica z dne 5. junija 2008, dokument COCOF 08/0020/04.

GOLJUFIJE NA PODROČJU SKLEPANJA POGODB IN JAVNIH NAROČIL

Običajni in ponavljajoči se sistemi goljufij ter ustrezni kazalniki goljufije (opozorilni znaki)

V tej prilogi je navedenih šestnajst običajnih in ponavljajočih se sistemov goljufij z opisom sistema in ustreznih kazalnikov goljufij na področju sklepanja pogodb in javnih naročil.

To je nepopoln seznam splošno priznanih sistemov.

V tej prilogi je uporabljena večina strukture in vsebine, ki jo ACFE¹⁹ uporablja pri svojih navodilih za strokovnjake na področju preprečevanja in odkrivanja goljufij.

1. Korupcija – podkupnine in nedovoljene provizije

Opis sistema:

Podkupnine in nedovoljene provizije se nanašajo na dajanje in prejemanje „vrednih stvari“, da bi vplivali na uradno dejanje ali poslovno odločitev.

Korupcijska plačila

„Vredna stvar“ ni nujno denar in pogosto tudi ni (dvoumnost ostaja in kršitelji si lahko po potrebi lažje izmišljujejo opravičila). Podkupnina je lahko vsakršna otipljiva korist, ki je bila dana ali prejeta z namenom vplivanja na prejemnika s podkupovanjem. Posebne „vredne stvari“, ki so bile dane ali prejete kot podkupnine, vključujejo npr.: darila, katerih vrednost je višja od mejne vrednosti, ki jo določijo organizacije/podjetja, poplačana ali nepoplačana „posojila“, uporaba kreditnih kartic, preplačilo za nakupe (npr. plačilo 500 000 EUR za stanovanje, vredno 200 000 EUR), brezplačna uporaba stanovanja ali najem s popustom, brezplačna uporaba najetega avtomobila, gotovinska plačila, plačilo nezakonitih „taks in provizij“ s čekom ali bančnim nakazilom, pogosto dogovorjen odstotek dobljenega naročila, plačan prek posrednika ali *slamnatega podjetja*²⁰, ki ga ustanovi prejemnik, ter skriti lastniški interes za korupcijskega izvajalca ali prodajalca). Vredne stvari so pogosto dane v vrstnem redu, navedenem na tem seznamu. To je zato, ker so stranke na začetku lahko negotove glede namenov

---

¹⁹ Združenje pooblaščenih preiskovalcev prevar, www.acfe.com. Natančneje, struktura in vsebina se opirata na priročnik „Goljufije na področju sklepanja pogodb in javnih naročil“ za usposabljanje preiskovalcev prevar.

²⁰ Slamnato podjetje je podjetje, ki obstaja, vendar dejansko ne posluje ali nima nobenega premoženja.

drugih in si plačnik podkupnine morda ne more privoščiti večjih plačil, dokler naročilo ni oddano.

Ko je naročilo oddano, je večina podkupnin plačanih v obliki nedovoljenih provizij, kar pomeni, da izvajalec nakaže ali „vrne“ dogovorjeni delež vsakega plačila računa, ki ga prejme. Ne glede na način plačila podkupnine so cene običajno zvišane ali pa je kakovost blaga in storitev slabša za kritje stroškov plačil.

Korupcijska plačila omogočajo veliko drugih vrst goljufij, kot so nepravilno izdajanje računov, navidezni izdatki ali neizpolnjevanje pogodbenih določil.

Vpliv korupcije

Vpliv korupcije na področju sklepanja pogodb in javnih naročil se pogosto odraža kot: neprimerna izbira, kot so neutemeljen en sam vir nabave (obstaja lahko več dodelitev pod pragom za javna naročila), neupravičeno visoke cene, pretirana količina nakupov, sprejetje nizke kakovosti ter zapoznela dostava ali nedostava.²¹

Kazalniki goljufije:

Najpogostejši kazalnik podkupnin in nedovoljenih provizij je nepojasnjeno prednostno obravnavanje izvajalca s strani uslužbenca za oddajo naročil v določenem časovnem obdobju.

Drugi opozorilni znaki:

- tesna socializacija med uslužbencem za oddajo naročil in ponudnikom storitev ali blaga;
- nepojasnjeno ali nenadno povečanje premoženja uslužbenca za oddajo naročil;
- uslužbenec za oddajo naročil prikrito opravlja postranski posel;
- izvajalec je v panogi znan po plačevanju nedovoljenih provizij;
- nedokumentirane ali pogoste spremembe pogodb, zaradi katerih je vrednost naročila večja;
- uslužbenec za oddajo naročil odklanja napredovanje na delovno mesto, kjer ne bi bil zadolžen za javna naročila;
- uslužbenec za oddajo naročil ne vloži ali izpolni izjave o navzkrižju interesov.

2. Nerazkrito navzkrižje interesov

Opis sistema:

---

²¹ To je pogosto povzeto v dejavnikih „SPQQD“: neprimerna izbira, visoka cena, pretirana količina, nizka kakovost, zapoznela dostava ali nedostava.

Do navzkrižja interesov lahko pride, če ima neki zaposleni organizacije za oddajo naročil skriti finančni interes glede naročila ali izvajalca. Pravni postopki pri potencialnem navzkrižju interesov niso potrebni, če se le-to v celoti razkrije in ga delodajalec pravočasno potrди. Zaposleni ima lahko na primer v tajni lasti dobavitelja ali izvajalca, ustanovi slamnato podjetje, prek katerega nabavlja po zvišani ceni, ali ima skriti interes za prodajo premoženja ali najeme.

Kazalniki goljufije:

- nepojasnjeno ali neobičajno favoriziranje določenega izvajalca ali prodajalca;
- stalno sprejemanje visokih cen, nizkokakovostnega dela itd.;
- uslužbenec za oddajo naročil ne vloži ali ne izpolni izjave o navzkrižju interesov;
- uslužbenec za oddajo naročil odklanja napredovanje na delovno mesto, kjer ne bi bil zadolžen za javna naročila;
- zdi se, da uslužbenec za oddajo naročil opravlja postranski posel.

3. Tajno dogovorjene ponudbe

Opis sistema:

Izvajalci lahko na določenem geografskem območju ali v določeni regiji ali panogi nezakonito izločijo konkurenco in povišajo cene z različnimi sistemi tajno dogovorjenih ponudb.

Dopolnilne ponudbe

Dopolnilne ponudbe, znane tudi kot „navidezne“ ponudbe, so namenjene zgolj dajanju vtisa resničnih ponudb in ne zagotavljanju sprejetja s strani kupca.

Sodelujoči ponudniki se strinjajo glede predložitve visokocenovnih ali namerno nesprejemljivih ponudb, da omogočijo izbor favoriziranega izvajalca po zvišani ceni. Dobitnik delež svojega dobička deli z neizbranimi ponudniki, jih najame kot podizvajalce ali pa jim omogoči skleniti druge visokocenovne pogodbe. Dopolnilne ponudbe lahko vložijo tudi slamnata ali povezana podjetja.

Ukinitev ponudb

Da bi bil sistem prikrojevanja razpisnih ponudb uspešen, mora biti število ponudnikov omejeno in se morajo vsi strinjati glede tajnega sodelovanja. Če se na razpis prijavi nov ponudnik (tako imenovani „padalec“) ali ponudnik, ki ni pripravljen na sodelovanje, bo zvišanje cene očitno. Za preprečitev tega morajo zarotniki plačati zunanjam podjetjem, da ta ne predložijo ponudb, ali pa uporabiti močnejša sredstva, da jih odvrnejo od udeležbe. Zarotniki lahko ponudnike in podizvajalce tudi prisilijo, da ne poslujejo z nesodelujočimi podjetji, da zaščitijo svoj monopol.

Kroženje ponudb

Zarotniki vložijo dopolnilne ponudbe ali pa se vzdržijo oddaje ponudb, da vsakemu ponudniku omogočijo, da je najcenejši ponudnik na podlagi sistema kroženja. Kroženje lahko temelji na geografskem območju – en izvajalec cestnih del dobi celotno delo v eni regiji, drugo podjetje v naslednji – ali glede na vrsto dela ali čas itd.

Delitev trga

Sodelujoča podjetja si lahko razdelijo trge ali skupine proizvodov in se dogovorijo, da ne konkurirajo na območju drugega podjetja ali pa konkurirajo s pomočjo tajno dogovorjenih ukrepov, kot je predložitev samo dopolnilnih ponudb. Zaposleni so lahko včasih vpleteni v sisteme tajno odgovorjenih ponudb – včasih s finančnim interesom za „konkurenčna“ podjetja – in prejmejo delež od zvišanih cen.

Kazalniki goljufije:

- najboljša ponudba je previsoka v primerjavi z ocenjenimi stroški, objavljenimi ceniki, podobnimi deli ali storitvami ali povprečji v panogi in poštenimi tržnimi cenami;
- stalne visoke cene vseh ponudnikov;
- padec ponujenih cen, ko se na razpis prijavi nov ponudnik;
- kroženje najboljših ponudnikov glede na regijo, področje dela in vrsto dela;
- neizbrani ponudniki, ki so najeti kot podizvajalci;
- neobičajni vzorci ponudb (npr. ponudbe odstopajo v natančnem odstotku, najboljše ponudbe so tik pod pragom sprejemljivih cen, točno po proračunskih cenah, previsoke, preveč izenačene, se preveč razlikujejo, vsebujejo zaokrožene številke, so nepopolne itd.);
- očitne povezave med ponudniki, npr. skupni naslovi, osebje, telefonske številke itd.;
- izvajalec v svojo ponudbo vključi podizvajalce, ki se potegujejo za glavno pogodbo;
- izvajalci, ki izpolnjujejo pogoje, ne predložijo ponudbe in postanejo podizvajalci ali pa se najcenejši ponudnik umakne in postane podizvajalec;
- nekatera podjetja si vedno konkurirajo s ponudbami, druga nikoli;
- neizbranih ponudnikov ni mogoče najti na internetu, v poslovnih imenikih, nimajo naslova itd. (z drugimi besedami, so fiktivni);
- dopisi ali drugi dokazi, da si izvajalci izmenjujejo informacije o oblikovanju cen, delijo območja ali kakor koli drugače sklepajo neuradne dogovore;

- tajno dogovorjene ponudbe so bile odkrite v naslednjih sektorjih in veljajo tudi za strukturne sklade: polaganje asfalta, gradnja objektov, izkopavanje, električna oprema, krovstvo, odlaganje odpadkov.

4. Neuravnotežene ponudbe

Opis sistema:

Pri tem sistemu goljufij osebje za oddajo naročil favoriziranemu ponudniku zagotovi koristne notranje informacije, ki drugim ponudnikom niso na voljo, na primer, da ena ali več postavk iz zahteve za ponudbo ne bo vključenih v pogodbo (nekatero postavke so lahko tudi namenoma nejasne ali visoko zastavljene in ima favorizirani ponudnik navodila o tem, kako odgovoriti). Te informacije favoriziranemu podjetju omogočajo, da predloži nižjo ceno kot drugi ponudniki, z navedbo zelo nizke cene v postavki, ki ne bo vključena v končno pogodbo. Neuravnotežene ponudbe so eno izmed učinkovitejših prikrojevanj razpisnih ponudb, saj prikrojevanje ni tako očitno kot pri drugih razširjenih mehanizmih, kot je neupravičena nabava pri enem samem viru.

Kazalniki goljufije:

- ponudbe v zvezi s posameznimi postavkami se zdijo nerazumno nizke;
- kmalu po oddaji naročila so posredovane spremembe, s katerimi se zahteve v zvezi z določenimi postavkami črtajo ali spremenijo;
- postavke za ponudbe se razlikujejo od dejanske pogodbe;
- ponudnik, ki je blizu osebju, pristojnemu za javna naročila, ali je sodeloval pri sestavi specifikacij.

5. Prikrojene specifikacije

Opis sistema:

Zahteve za ponudbe ali predloge lahko vsebujejo specifikacije, ki so prikrojene izpolnjevanju meril določenega ponudnika ali ki jih lahko izpolni samo en ponudnik. To je zlasti pogosto pri pogodbah s področja informacijske tehnologije in drugih tehničnih pogodbah.

Specifikacije, ki so preozke, se lahko uporabljajo za izključitev drugih ponudnikov, ki izpolnjujejo pogoje, ali za utemeljitev nabave pri enem samem viru ter popolno preprečitev konkurence.

Vzorec prikrojenih specifikacij, ki favorizirajo določenega izvajalca, kaže na korupcijo.

Kazalniki goljufije:

- samo eden ali nekaj ponudnikov odgovori na povabilo k oddaji ponudbe;
- obstaja podobnost med specifikacijami in proizvodom ali storitvami izbranega izvajalca;
- pritožbe drugih ponudnikov;
- specifikacije so bistveno ožje ali širše od podobnih predhodnih povabil k oddaji ponudbe;
- neobičajne ali nerazumne specifikacije;
- veliko število konkurenčnih dodelitev naročil enemu dobavitelju;
- druženje ali osebni stiki med osebjem za oddajo naročil in ponudniki med postopkom zbiranja ponudb;
- kupec opredeli postavko z uporabo blagovne znamke in ne splošnega opisa.

6. Uhajanje podatkov o ponudbi

Opis sistema:

Osebjem za oddajo naročil, osebje za pripravo projektov ali osebje za ocenjevanje ponudb lahko razkrije zaupne informacije, da favoriziranemu ponudniku pomaga pri oblikovanju tehničnega ali finančnega predloga, kot so finančni načrt, prednostne rešitve ali podrobnosti o konkurenčnih ponudbah.

Kazalniki goljufij:

- slab nadzor postopkov zbiranja ponudb, npr. nemogoče je doseči upoštevanje rokov;
- izbrana ponudba je le za malenkost nižja od naslednje najcenejše ponudbe;
- nekatere ponudbe so prezgodaj odprte;
- sprejetje zapoznelih ponudb;
- zapozneli ponudnik je izbrani ponudnik z najnižjo ceno;
- vse ponudbe so zavrnjene in za pogodbo se ponovno zbirajo ponudbe;
- izbrani ponudnik v obdobju za oddajo ponudb po elektronski pošti ali kako drugače zasebno komunicira z osebjem za oddajo naročil.

7. Prikrojavanje ponudb

Opis sistema:

V slabo nadzorovanem postopku oddaje ponudb lahko osebe za oddajo naročil ponudbe po prejemu prikroji, da zagotovi, da je izbran favoriziran izvajalec (spreminjajoče se ponudbe, „neizbrane“ ponudbe, neveljavne ponudbe zaradi domnevnih napak v specifikacijah itd.).

Kazalniki goljufije:

- pritožbe ponudnikov;
- slab nadzor in neustrezni postopki zbiranja ponudb;
- navedbe sprememb ponudb po prejetju;
- neveljavne ponudbe zaradi napak;
- ponudnik, ki izpolnjuje pogoje, je izločen iz vprašljivih razlogov;
- naročilo ni bilo predmet ponovnega povabila k oddaji ponudb, čeprav je bilo število prejetih ponudb manjše od najmanjšega števila ponudb.

8. Neupravičene dodelitve naročil enemu viru

Opis sistema:

Ta sistem pogosto izhaja iz korupcije, zlasti če se vzorec ponavlja in je vprašljiv.

Takšne dodelitve naročil se lahko izvedejo s takšno razdelitvijo nakupov, da se izognemo pragom javnega razpisa, s poneverjanjem dokazil o nabavi pri enem samem viru, pripravo zelo ozkih specifikacij, podaljšanjem predhodno oddanih javnih naročil namesto ponovnega povabila k oddaji ponudb.

Kazalniki goljufij:

- dodelitve naročil enemu samemu viru, katerega ponudba je višja ali le malenkost nižja od pragov javnega razpisa;
- javna naročila, ki so bila predhodno razpisana, niso več razpisana;
- deljeni nakupi v izogib pragom javnega razpisa;
- zahteva za ponudbo, poslana po elektronski pošti samo enemu ponudniku storitev.

9. Deljeni nakupi

Opis sistema:

Osebe za oddajo naročil lahko nakup razdeli na dve ali več naročilnic ali naročil v izogib javnemu razpisu ali strožjemu nadzoru upravljanja. Na primer, če je prag 250 000 EUR, se lahko enotno javno naročilo blaga ali storitev za 275 000 EUR razdeli

na dve naročili – eno za blago za 150 000 EUR in drugo za 125 000 EUR – v izogib zbiranju ponudb.

Deljeni nakupi (pogosto imenovani „načrtno napredovanje po koščkih“) lahko kažejo na korupcijo ali druge sisteme, ki jih izvaja delodajalec, ki oddaja naročilo.

Kazalniki goljufije:

- dve ali več zaporednih, povezanih javnih naročil, na katera se je odzval isti izvajalec, so tik pod pragom javnega razpisa ali pragom, od katerega dalje je zahtevan strožji nadzor;
- neupravičeno ločevanje nakupov, npr. ločeni naročili za delo in material, od katerih je vsako pod pragom javnega razpisa;
- zaporedni nakupi tik pod pragi.

10. Prepletanje pogodb

Opis sistema:

Izvajalec z več podobnimi delovnimi nalogi lahko zaračuna iste stroške dela, honorarje in izdatke za več naročil, kar povzroči prekomerno zaračunavanje.

Kazalniki goljufije:

- podobni računi, predloženi na podlagi različnih storitev ali pogodb;
- izvajalec izdaja račune za več storitev za isto časovno obdobje.

11. Nepravilno zaračunavanje stroškov

Opis sistema:

Izvajalec lahko stori goljufivo dejanje z namernim zaračunavanjem stroškov, ki niso dopustni ali razumni ali ki jih neposredno ali posredno ni mogoče pripisati pogodbi. Bolj verjetno je, da bodo nepravilno zaračunani stroški dela in ne materialni stroški, saj se delo zaposlenega v teoriji lahko zaračuna pri vsakem naročilu.

Stroški dela se lahko prikrojijo z oblikovanjem fiktivnih seznamom delovnih ur, spreminjanjem seznamov delovnih ur ali dokazne dokumentacije oziroma preprosto z izdajanjem računov za zvišane stroške dela brez dokazne dokumentacije.

Kazalniki goljufije:

- čezmerni ali neobičajni stroški dela;

- stroški dela, ki niso skladni z napredovanjem del po pogodbi;
- očitne spremembe seznamov delovnih ur;
- seznamov delovnih ur ni mogoče najti;
- isti materialni stroški so zaračunani po več kot eni pogodbi;
- zaračunavanje posrednih stroškov kot neposrednih stroškov.

12. Pomanjkljivo oblikovanje cen

Opis sistema:

Pomanjkljivo oblikovanje cen se pri naročilih pojavi, če izvajalci v svojih predlaganih cenah ne razkrijejo trenutnih, popolnih in točnih podatkov o cenah in oblikovanju cen, kar povzroči višjo ceno naročila.

Kazalniki goljufije:

- izvajalec noče predložiti dokazne dokumentacije za stroške, zamuja z njeno predložitvijo ali je ni zmožen predložiti;
- izvajalec predloži neustrezno ali nepopolno dokumentacijo;
- zastarele informacije o oblikovanju cen;
- očitno visoke cene v primerjavi s podobnimi naročili, ceniki ali povprečji v panogi;

13. Neupoštevanje specifikacij naročila

Opis sistema:

Izvajalci, ki ne upoštevajo specifikacij naročila in nato zavestno napačno prikažejo, da so jih izpolnili, zagrešijo goljufivo dejanje.

Primeri takšnih mehanizmov vključujejo uporabo podstandardnih gradbenih materialov, delov slabše kakovosti, neizvršeno polaganje temeljev pri cestnih projektih itd. Motiv za to je seveda povečanje dobička z zmanjšanjem stroškov ali izogibanje kaznim zaradi neizpolnjevanja rokov itd. Veliko takšnih mehanizmov je težko odkriti brez podrobnih pregledov ali preskusov s strani neodvisnih strokovnjakov z določenega področja. Možno je, da bi goljufi poskusili podkupiti inšpektorje.

Kazalniki goljufije:

- razlika med rezultati preskusa in rezultati pregleda ter zahtevami in specifikacijami naročila;

- dokumenti ali certifikati preskusa ali pregleda ne obstajajo;
- slaba kakovost, slabi rezultati in veliko število pritožb;
- podatki iz evidenc stroškov izvajalca, ki kažejo, da izvajalec npr. ni kupil materialov, potrebnih za dela, ne poseduje ali ni imel v najemu opreme, potrebne za delo, ali na delovišču ni imel potrebne delovne sile (opomba: ta vrsta navzkrižnega preverjanja je lahko koristna).

14. Napačni, višji ali dvojni računi

Opis sistema:

Izvajalec lahko zavestno predloži napačne, višje ali dvojne račune, bodisi samostojno ali v tajnem dogovoru z osebjem za oddajo naročil kot rezultat korupcije.

Kazalniki goljufije:

- fakturirano blago ali storitve niso popisani v inventarju ali knjiženi;
- ni potrdila o prejemu fakturiranega blaga ali storitve;
- vprašljiva ali manjkajoča naročilnica za fakturirano blago ali storitve;
- izvajalčeve evidence ne izkazujejo, da je bilo delo opravljeno ali da so nastali nujni stroški;
- na računu navedene cene, zneski, opisi postavk ali roki presegajo ali niso skladni s pogodbenimi postavkami, naročilnico, evidencami o prejemih, evidencami inventarja ali porabe;
- več računov z istim zneskom, številko računa, datumom itd.;
- podpogodbe v piramidni strukturi;
- gotovinska plačila;
- plačila eksteritorialnim podjetjem.

15. Fantomski ponudniki storitev

Opis sistema:

a) Zaposleni lahko odobri plačila fiktivnemu prodajalcu z namenom poneverbe sredstev. Sistem se najpogosteje uporablja tam, kjer obstaja pomanjkanje razmejitve dolžnosti med povpraševanjem, prejemom in plačilom.

b) Izvajalci lahko ustanovijo fantomska podjetja z namenom predložitve dopolnilnih ponudb v sistemih tajno dogovorjenih ponudb, povišanja stroškov ali zgolj zaradi izdajanja fiktivnih računov.

Izkušnje kažejo, da goljufi uporabljajo imena podjetij, ki so podobna imenom resničnih podjetij.

Kazalniki goljufije:

- ponudnika storitev ni mogoče najti v nobenem imeniku, na internetu, Googlu in drugih iskalnikih itd.;
- naslova ponudnikov storitev ni mogoče najti;
- ponudnik storitev navaja nepravilen naslov ulice ali telefonsko številko;
- uporabljeno je eksteritorialno podjetje.

16. Zamenjava proizvoda

Opis sistema:

Zamenjava proizvoda se nanaša na zamenjavo predmetov, navedenih v pogodbi, s predmeti slabše kakovosti brez vednosti kupca. V najslabšem primeru je lahko zamenjava proizvoda življenjsko nevarna, npr. pri pomanjkljivostih v infrastrukturi ali stavbah. Zamenjava je zlasti mikavna v pogodbah, ki zahtevajo drage visokokakovostne materiale, ki jih je mogoče nadomestiti s podobnimi, precej cenejšimi, proizvodi. Zamenjava pogosto vključuje sestavne dele, ki jih ni lahko odkriti. Z namenom goljufije se lahko v pregled predložijo tudi posebej oblikovani vzorci.

Kazalniki goljufije:

- neobičajno ali splošno pakiranje: pakiranje, barve ali oblika se razlikujejo od normativa;
- razlika med pričakovanim videzom in dejanskim videzom;
- identifikacijska številka proizvoda se razlikuje od objavljene ali kataloške številke ali sistema številčenja;
- nadpovprečno število neuspešnih preskusov ali delovanja, zgodnje zamenjave ali visoki stroški vzdrževanja ali popravil;
- certifikati skladnosti, ki jih je podpisala nekvalificirana ali necertificirana oseba;
- občutna razlika med ocenjenimi in dejanskimi stroški za material;
- izvajalec zaostaja za planom, vendar hitro nadoknadi zamujeno;
- neobičajne ali izbrisane serijske številke; serijske številke niso skladne s proizvajalčevim zakonitim sistemom številčenja;

- številke postavk računa ali zaloge se ne ujemajo s pogoji na naročilnici.

STROŠKI DELA IN SVETOVANJE V ZVEZI Z GOLJUFIJAMI

Običajni in ponavljajoči se sistemi goljufij ter ustrezni kazalniki goljufije (opozorilni znaki)

V tej prilogi so navedeni običajni in ponavljajoči se sistemi goljufij z opisom sistema in ustreznih kazalnikov goljufije na področju storitev svetovanja.

Najpomembnejši nadzor v računovodskem sistemu delovne sile je posamezni zaposleni in njegov sprejem odgovornosti za natančno beleženje delovnih ur.

To je nepopoln seznam splošno priznanih sistemov:

1. Nastali stroški dela

Opis sistema:

Delovna sila je brez kakršnega koli neodvisnega zunanje ali fizičnega preverjanja zelo ranljiva za manipulacijo. Nosilec projekta lahko, neposredno ali posredno, zavestno prijavi neresnične stroške dela. Bistveno vprašanje je, ali je čas zaposlenega pravilno obračunan za projekt, na katerem je dejansko delal. (Lahko se zgodi, da ne obstaja nobena dokumentacija tretje stranke, kot so računi, naročilnice itd. za dokaz stroškov dela.)

Kazalniki goljufije:

- vzorci obračunavanja se razlikujejo;
- nenadne, znatne spremembe obračunavanja;
- znižani stroški projektov/naročil, katerih proračun je bil prekoračen ali se temu bliža;
- nesorazmeren odstotek zaposlenih, ki zaračunavajo posredno;
- veliko število zaposlenih, prerazvrščenih iz neposredno zaposlenih v posredno zaposlene ali obratno;
- nekateri zaposleni so stalno prerazvrščani iz neposredno zaposlenih v posredno zaposlene ali obratno;
- slab notranji nadzor obračunavanja dela, kot so vnaprej podpisane časovne kartice zaposlenih, časovne kartice zaposlenih, ki jih je izpolnil nadzornik, s svinčnikom izpolnjene časovne kartice ali časovne kartice, izpolnjene ob koncu plačilnega obdobja;
- dejanske ure in evri dosledno v višini proračunskih zneskov ali blizu njih;

- uporaba prilagodljivih knjižb v knjigah z namenom prerazporeditve stroškov med pogodbami, raziskavami in razvojem, komercialnim delom;
- znatno povečanje ali zmanjšanje zaračunavanja na občutljivih računih;
- čas zaposlenega je obračunan drugače kot pripadajoči potni stroški.

2. Nadurno delo brez nadomestila

Opis sistema:

Nosilec projekta lahko zavestno prijavi neresnično nadurno delo, kjer za nadure zaposlenemu ne nudi nobenih neformalnih ugodnosti, kot je dodatni prosti čas. Bistveno vprašanje je, ali je čas zaposlenega pravilno obračunan za projekt, na katerem je delal. Ne obstaja nobena dokumentacija tretje stranke.

Kazalniki goljufije:

- profesionalna ekipa mora opraviti obsežno neplačano nadurno delo na različnih projektih, tako neposrednih kot posrednih;
- zaposleni, ki daljšem časovnem obdobju zaračunavajo samo redni dnevni delovni čas;
- ugotovljen je pojav neplačanega nadurnega dela, ki ga zahteva uprava, kompenziranega z nagrajevanjem zaposlenih na podlagi opravljenega nadurnega dela;
- prekoračena naročila/projekti, na katerih se je delalo samo med neplačanimi urami.

3. Svetovalne/strokovne storitve

Opis sistema (na podlagi resničnega primera):

Storitve so bile ustrezno podprte z natančno opredeljenimi pogodbami o svetovanju, računi in poročili. Vključena področja so bila primerna glede na dejavnosti izvajalca in so zagotavljala ustrezna priporočila za izboljšanje učinkovitosti določenih dejavnosti. Izvajalec je izvedel večino priporočil. Veljavne pogodbe so bile dovolj natančne in honorarji so se šteli za razumne.

Vendar pa se njihove storitve za nekatera pogodbeno podjetja predhodno niso uporabljale. V dogovorih ni bilo natančno navedeno, katere storitve morajo podjetja zagotoviti; vendar pa je bilo natančno navedeno, kdo bi storitve opravljal in zadevna urna postavka. Življenjepisi posameznikov niso bili na voljo. Honorarji so bili za ta nova podjetja višji. Predstavniki podjetja ni znal pojasniti višjih honorarjev ali podrobnosti o tem, katere storitve naj bil zagotovili.

Poleg tega so bili računi teh podjetij za opravljene storitve v opisih storitev nejasni in so se nanašali samo na dogovor. Strošek je bila pavšalna cena brez razčlenitve porabljenih

ur, urne postavke, potnih stroškov ali drugih stroškov. Na voljo ni bilo nobenih poročil o potovanju ali zbirnih poročil. Na voljo ni bilo nobenih dodatnih informacij o teh podjetjih; nosilec projekta ni mogel zagotoviti ničesar drugega razen ustnega zagotovila o opravljenih storitvah.

Na računih je bil poštni predal naveden kot edini naslov in v telefonskem imeniku ta podjetja niso bila navedena.

Kazalniki goljufije:

- ni nobenih podpisanih uradnih dogovorov ali pogodb; kljub temu so bile za „opravljene storitve“ plačane velike vsote na podlagi nepodrobnih računov;
- uradni dogovori ali pogodbe obstajajo, vendar so nejasni glede storitev, ki jih je treba opraviti, in ne obstaja nobeno drugo dokazno gradivo, kot so podrobni računi, poročila o potovanjih ali študije, ki bi upravičilo te stroške;
- plačane storitve so bile uporabljene za neustrezno pridobitev, širjenje ali uporabo informacij ali podatkov, zaščiteneh z zakonom ali predpisi;
- plačane storitve so bile namenjene neustreznemu vplivanju na vsebino pridobitve, oceno predloga ali ponujene cene, izbiro virov za dodelitev naročila ali pogajanje o naročilu, spremembi ali terjatvi. Ni pomembno, ali naročilo dodeli glavni izvajalec ali kateri koli tretji podizvajalec;
- plačane storitve so bile zagotovljene ali opravljene na način, ki je kršil statut ali predpis, ki prepoveduje neprimerne poslovne prakse ali navzkrižje interesov.

4. Kategorije delovne sile

Opis sistema (na podlagi resničnega primera):

Predlog izvajalca za obnovitev pogodbe za čas in material, ki je bila dodeljena na letni osnovi za zadnji dve leti, kaže na to, da so bile nastale urne postavke znatno nižje od predlaganih postavk z izjemo administrativne kategorije. Prvotni predlog je vključeval celotno delovno silo v času, ko je bila pogodba ponujena. Ko je bilo naročilo oddano, je izvajalec najel/uporabil zaposlene z nižjimi plačami, kot je bilo predlagano. Kvalifikacije nekaterih novo najetih zaposlenih niso izpolnjevale zahtev razpisa za zbiranje predlogov. Izvajalec je veliko novo najetih zaposlenih umestil v kategorije delovne sile, za katere niso bili usposobljeni.

Kazalniki goljufije

- pomembne razlike med predlaganimi in dejanskimi stroški na enoto ali količinami brez ustreznih sprememb v obsegu dela ali zahtevah delovnega mesta;
- izdajanje računov za posamezno nalogo je stalno dosega zgornjo mejo, določeno v pogodbi. Izjema nastopi v primeru, če pogodba/naročilnica natančno določa, koliko ur je treba zaračunati;

- določeni posamezniki, predlagani kot „ključni zaposleni“, ne sodelujejo pri naročilu;
- predlagana delovna sila ne temelji na obstoječi delovni sili. Treba je najeti veliko nove delovne sile. Nove postavke najete delovne sile so občutno nižje od predlaganih;
- znanja in spretnosti zaposlenih ne ustrezajo potrebam po znanju in spretnostih, kot je določeno za njihovo kategorijo delovne sile, ali pogodbenim zahtevam;
- zaposleni, ki jim običajno na posreden način plačuje podjetje, so plačani na neposreden način v breme pogodbe;
- čas partnerjev, uradnikov, nadzornikov in drugih zaposlenih se zaračunava neskladno s pogodbenimi pogoji ali z vzpostavljenimi računovodskimi pravili in postopki podjetja.

POSTOPEK POROČANJA O GOLJUFIJAH EVROPSKEMU URADU ZA BOJ PROTI GOLJUFIJAM (OLAF)

Organi upravljanja ali drug organ, imenovan za poročanje o nepravilnostih in goljufijah uradu OLAF:

Četrtno poročanje v skladu z uredbama Komisije (ES) št. 1681/94 in (ES) št. 1831/94 za zadeve, povezane s programskim obdobjem 2000–2006, ter v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1828/2006 (členi 27–36) za zadeve, povezane s programskim obdobjem 2007–2013.

Posebna navodila za revizijske organe²²:

Revizor opravi revizijo, da pridobi razumno zagotovilo, da sistemi upravljanja in nadzora delujejo učinkovito, tako da so potrjeni izdatki zakoniti in točni. Od revizorjev se ne zahteva strokovno znanje osebe, katere glavna naloga je odkrivanje in preiskava goljufij. Vendar pa revizor po pridobitvi razumnega zagotovila ohranja držo strokovnega skepticizma²³ ves čas trajanja revizije. Če revizor med oceno tveganja, načrtovanjem revizije ali sistema in poglobljeno preiskavo sklene, da okoliščine kažejo na morebiten obstoj goljufije, mora vedeti, kako sum goljufije obravnavati in kako o njem poročati.

Sum goljufije **se ne sporoči zadevnemu revizijskemu subjektu** (da se zagotovi ohranitev dokaza goljufije).

Revizorji morajo organ upravljanja ali drug organ, imenovan za poročanje o nepravilnostih uradu OLAF, obvestiti o sumu goljufije (razen če domnevna goljufija zadeva sam organ upravljanja ali drugi imenovani pristojni organ), da se mu omogoči izvedba vseh potrebnih korakov in varnostnih ukrepov za zaščito finančnih interesov Skupnosti, vključno s sodelovanjem nacionalnih organov, pristojnih za obravnavo goljufij/nepravilnosti.

Splošna navodila za državljane EU:

Vsakdo lahko obvesti OLAF o sumu goljufije ali korupcije, ki škodi finančnim interesom Evropske unije. Splošno pravilo je: čim prej in čim konkretnje so informacije, bolje je. Zagotoviti je treba tudi vsakršne razpoložljive dokumente v podporo informacijam.

V tem okviru ima lahko ključno vlogo Komunikacijsko omrežje za boj proti prevaram urada OLAF (OAFCN) (*), ki vključuje predstavnika za odnose z javnostmi urada OLAF, predstavnike, odgovorne za odnose z javnostmi, in predstavnike za informiranje v nacionalnih preiskovalnih službah, s katerimi OLAF sodeluje v državah članicah.

---

²² GD za regionalno politiko in GD za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti sta za svoje revizorje in osebe vzpostavila lastne interne postopke poročanja o goljufijah.

²³ ISA 240- Revizorjeva odgovornost za obravnavanje prevar pri reviziji računovodskih izkazov opredeljuje strokovni skepticizem kot „držo, ki vključuje sprašujoči um in kritično oceno dokaza goljufije“. (IFAC, „*Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements*“)

(*) http://ec.europa.eu/anti_fraud/olaf-oafc/sl.html

Na OLAF se lahko obrnete v vseh uradnih jezikih prek naslednjih različnih kanalov:

- Z dopisom na naslov: Evropska komisija, Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF), Preiskave+operativne zadeve, B-1049 Bruselj, Belgija
- Po elektronski pošti na: OLAF-COURRIER@ec.europa.eu
- Prek [brezplačnih telefonskih](http://ec.europa.eu/anti-fraud) linij (<http://ec.europa.eu/anti-fraud>)

Vsi kontaktni podatki: http://ec.europa.eu/anti_fraud/contact_us/index_en.html